

PRZEDMOWA

Metodyka oznacza zbiór metod postępowania, efektywnych ze względu na wyznaczony cel, określających sposób wykonania zadań trudnych, zwykle wymagających rozwiązania konkretnych problemów. Praca sędziego jest wypełniona tego rodzaju zadaniami. Ich rozwiązywanie wymaga doskonałej znajomości zarówno prawa materialnego, jak i prawa procesowego. W pracy sędziego sama znajomość obu dziedzin prawa z reguły okazuje się niewystarczająca. Cel pracy sędziego, którym jest nie tylko trafne rozstrzygnięcie spraw, ale również rozpoznawanie ich w rozsądnym terminie, z poszanowaniem gwarancji procesowych stron postępowania sądowego, zostanie osiągnięty, jeśli czynności sędziego będą podejmowane w sposób metodyczny, a więc planowy, racjonalny i zgodny z regułami działania pragmatycznego. W realizacji tego celu ma pomóc przedstawione opracowanie.

Pierwsze wydanie książki (2005 r.) zostało opracowane z myślą o aplikantach, referendarzach sądowych oraz sędziach z niewielkim doświadczeniem zawodowym. Kolejne wydania zostały przystosowane do potrzeb szerszego grona odbiorców, publikacja okazała się bowiem przydatna dla sędziów orzekających na wszystkich szczeblach sądownictwa, a także w pracy zawodowych pełnomocników procesowych oraz komorników. Stanowi cenną pomoc także w pracy asystentów sędziów oraz w szkoleniu aplikantów sądowych, adwokackich, radcowskich i komorniczych. Służy również studentom i uczestnikom seminariów uniwersyteckich, poszukujących wiedzy wykraczającej poza standardowy podręcznik z postępowania cywilnego. Nierzadko powoływana jest w piśmiennictwie prawniczym.

Książka przedstawia postępowanie cywilne w ujęciu praktycznym. Czynności sądu są omówione – ze względu na konieczność zachowania określonych ram tego opracowania – w zakresie wyznaczonym przepisami zasadniczego trybu postępowania cywilnego, jakim jest proces, ze wskazaniem odpowiedniego ich stosowania w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.). Z tych samych powodów w poprzednich wydaniach książki zrezygnowano z cytowania poglądów przedstawicieli nauki. W obecnym wydaniu, nie odstępując co do zasady od tej formuły, wskazano piśmiennictwo, z reguły najnowsze, poświęcone w szczególności nowym przepisom. Lektura sugerowanych opracowań, z konieczności tylko wybranych, z pominięciem wielu

innych wartościowych wypowiedzi, pozwala poznać w ujęciu doktrynalnym zagadnienia poruszone w *Metodyce*.

Poszczególne rozdziały książki zawierają tytuły i podtytuły, w zasadzie są opracowane według kolejności przyjętej w Kodeksie postępowania cywilnego, co ułatwia szybkie dotarcie do poszukiwanego rozwiązania sytuacji procesowych powstających w praktyce sądowej. Sprzyja temu także szczegółowo opracowany indeks rzeczowy.

Metodyka w wielu fragmentach została rozbudowana i znacznie zmieniona w związku z koniecznością przystosowania jej treści do nowego stanu prawnego, ukształtowanego na podstawie aktów prawnych, które weszły w życie po ostatnim jej wydaniu w 2014 r. Przebudowa procedury cywilnej miała niebagatelny wpływ na treść książki, nie tylko przez dodanie nowych rozdziałów poświęconych nowym regulacjom prawnym, ale także na skutek omówienia dokonanych zmian w niemal wszystkich dotychczasowych rozdziałach. Przedstawiając nowy system gromadzenia materiału procesowego, odmienny od poprzednio obowiązujących reguł prekluzji procesowej oraz dyskrecyjnej władzy sędziego, komentarzem objęto nowe przepisy dotyczące postępowania przygotowawczego, pism przygotowawczych, posiedzenia przygotowawczego, planu rozprawy, reguł przytaczania przez strony twierdzeń i dowodów oraz skutków przytoczeń spóźnionych. Wskazując na obowiązek sądu udzielania stronom pouczeń odnośnie do czynności procesowych, a także – stanowiący *novum* w krajowej procedurze cywilnej – obowiązek pouczenia przez sąd o prawdopodobnym wyniku sprawy oraz uprzedzeniu stron o możliwości podjęcia rozstrzygnięcia na innej podstawie prawnej, omówiono skutki zaniebdań sądu w tym zakresie, z jednoczesnym wskazaniem na zaniebдания stron powodujące utratę prawa do powoływania się na uchybienia procesowe sądu. Komentarzem objęto nowe regulacje dotyczące nadużycia prawa procesowego oraz związane z ciężarem wspierania postępowania przez strony, wskazując na skutki procesowe wynikające z niedostosowania czynności procesowych stron do zmienionej procedury.

Tematykę pozwu i powództwa poszerzono uwagami dotyczącymi pisma niebędącego pozwem oraz powództwa oczywiście bezzasadnego. Wskazano – w kontekście systemu prekluzji dowodowej, obowiązującej w przywróconym postępowaniu w sprawach gospodarczych – na odrębne regulacje dotyczące pozwu i odpowiedzi na pozew, powództwa wzajemnego, przedmiotowej i podmiotowej zmiany powództwa, a także ograniczeń dowodowych związanych z przewidzianą w tym postępowaniu możliwością zawarcia przez strony umowy dowodowej. Regulacje obowiązujące w tym postępowaniu umiejscowiono w odpowiednich rozdziałach książki oraz w rozdziale poświęconym odrębnemu postępowaniu w sprawach gospodarczych. Zwrócono uwagę na istotne zmiany w przepisach regulujących inne postępowania odrębne. Treść książki poszerzona została w rozdziałach zawierających omówienie takich instytucji procesowych jak: skład sądu, właściwość sądu, wyłączenie sędziego, zdolność sądowa, reprezentacja Skarbu Państwa, doręczenia, dowodzenie, wyrokowanie.

Zakres tematyczny publikacji został poszerzony przez omówienie nowego stanu prawnego w zakresie sporządzania i doręczania uzasadnień wyroków i postanowień. Omówiono czynności sądu w postępowaniach zabezpieczającym, o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności oraz egzekucyjnym. Liczne zmiany ustawodawcze wymusiły opracowanie na nowo podrozdziałów poświęconych skardze na czynności komornika w kontekście sprawowanego przez sąd z urzędu nadzoru judykacyjnego nad komornikiem, a także innym środkiem zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym.

Środki zaskarżenia zostały omówione – podobnie jak w poprzednich wydaniach publikacji – w zakresie niezbędnym w pracy sędziego. Ich szerokie i praktyczne omówienie Czytelnik odnajdzie w mojej książce *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2020, mającej dla niniejszej publikacji charakter komplementarny. Mimo tego zastrzeżenia szerzej omówiono postępowanie apelacyjne, zażaleniowe i kasacyjne. Obecnie w postępowaniu rozpoznawczym wyróżnić można aż sześć rodzajów zażalenia (zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji, zażalenie do sądu drugiej instancji na postanowienie sądu pierwszej instancji, zażalenie do innego składu sądu drugiej instancji, zażalenie zwykłe oraz tzw. kasatoryjne do Sądu Najwyższego oraz zażalenie wniesione jedynie dla zwłoki w postępowaniu). Omówiono nowy nadzwyczajny środek zaskarżenia, jakim jest skarga nadzwyczajna, ze wskazaniem na relacje zachodzące między tym środkiem zaskarżenia oraz skargą kasacyjną, skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz skargą o wznowienie postępowania.

Do licznie powołanych orzeczeń Sądu Najwyższego dodane zostały nowe, wydane w latach 2014–2020 r., mające istotne znaczenie dla przebiegu postępowania w sprawach cywilnych. Treść publikacji została wzbogacona przez przytoczenie na końcu rozdziałów przepisów Regulaminu urzędowania sądów powszechnych.

Henryk Pietrkowski